

Børnefællesskabets betydning for børns deltagelsesmuligheder

Cristina Munck

**Docent, Ph.d. v/ forskningsprogrammet
"Børns hverdagsliv i dagtilbud, indskoling og
SFO"**

**Pædagoguddannelsen Københavns
Professionshøjskole**

Dagsorden for workshoppen

- Børn udvikler sig via deltagelse i børnefællesskaber
- Når vi ikke forstår børns begrundelser og vanskeliggør deres deltagelse i børnefællesskaberne
- Refleksionstid ved bordene
- Afrunding

Udvikling via deltagelse i børnefællesskaber

- Børn er orienteret imod at komme tæt på hinanden, røre hinanden, tale med hinanden, kigge på hinanden, udveksle legetøj med hinanden og koordinere handlinger og initiativer med hinanden (Munck, 2017, 2020; Marschall & Munck, 2021; Juhl, 2014, 2023).
- Børn bidrager aktivt til og lærer om verden via involvering med denne verden (Cosaro, 1985; Juhl, 2014, Munck, 2017, 2020)
- Børn tilpasser sig ikke alene til de pædagogiske dagsordner, men de transformerer og medskaber fællesskaber og hverdagens praksis (Stetsenko, 2008, Munck 2020).
- Når vi vil forstå børns udvikling, **må vi interessere os for de deltagelsesbetingelser og dermed udviklingsmuligheder som børnene får stillet til rådighed i daginstitutionen** (Dreier, 2016; Munck, 2021, Juhl, 2014; Christoffersen et al., 2014; Bjørnstad & Samuelsson, 2012).

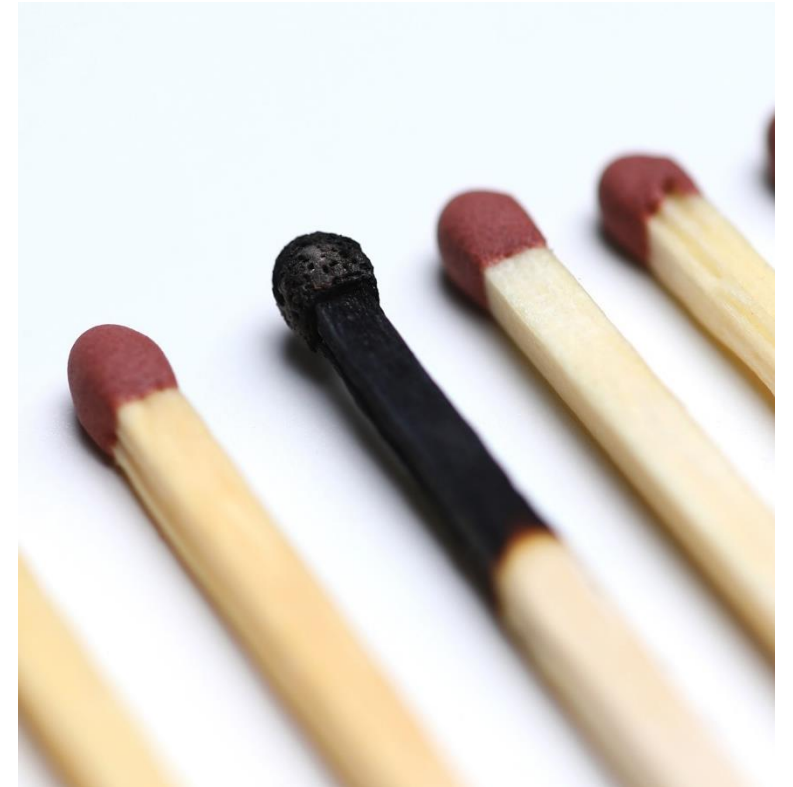
Wilbert er ofte alene

Wilbert (5 år) sidder alene ved et bord og lægger nogle alfabetkort ind i en bog om alfabetet. På denne måde er kortene sorteret, når de skal bruges næste gang. Han sidder for sig selv koncentreret.

Wilbert fortæller, at hans eneste ven Thyge ikke er der i dag. Han er også 'gift' med Dina, og hun er der heller ikke i dag, *"så det er godt, du er der"*, siger han og kigger på mig. *"Jeg kan ikke så godt lide støj. Der er ofte meget støj og mange børn"* siger Wilbert. Han holder sig for ørerne, mens han kigger rundt. *"I dag er der ikke så meget støj og så er det lettere at lege. Jeg finder mest selv på lege. Du skal være god til at lege selv. Jeg leger meget med mig selv. Du skal selv finde på ting og rydde op efter dig igen"* siger Wilbert, mens han kigger op i luften.

"Kom nu skal vi testes for Corona, inden vi flyver videre" siger Wilbert og tager min hånd. Jeg placeres på en stol og kan vælge mellem en spyt-test eller en næsetest. *"Vi bruger ikke dem i halsen"*, siger Wilbert og laver en dyb lyd i halsen, som om han er ved at blive kvalt. *"De er ikke så rare"*, siger han. Freja kommer hen og er med. Wilbert lyser op og vender sin opmærksomhed fra mig mod Freja.

Nogle dage leger Wilbert med Freja, men ellers sidder han meget for sig selv, når hverken Thyge eller Dina er der. De har begge vinterferie i denne uge.

Børn som deltagere i sociale praksisser

1. Betingelser: Børns deltagelse må altid forstås i sammenhæng med deres betingelser. Betingelser forstås som den sociale og samfundsmæssige sammenhæng, barnet indgår i.

Spørgsmål: Hvad er barnet en del af hver dag? Hvilke muligheder har barnet for at deltage i børnefællesskaber med de andre børn?

2. Betydning: Børns handlinger har forskellig betydning afhængig af situationen og den sociale praksis. Børn har forskellige muligheder for at bidrage og gøre sig gældende i de sociale praksisser.

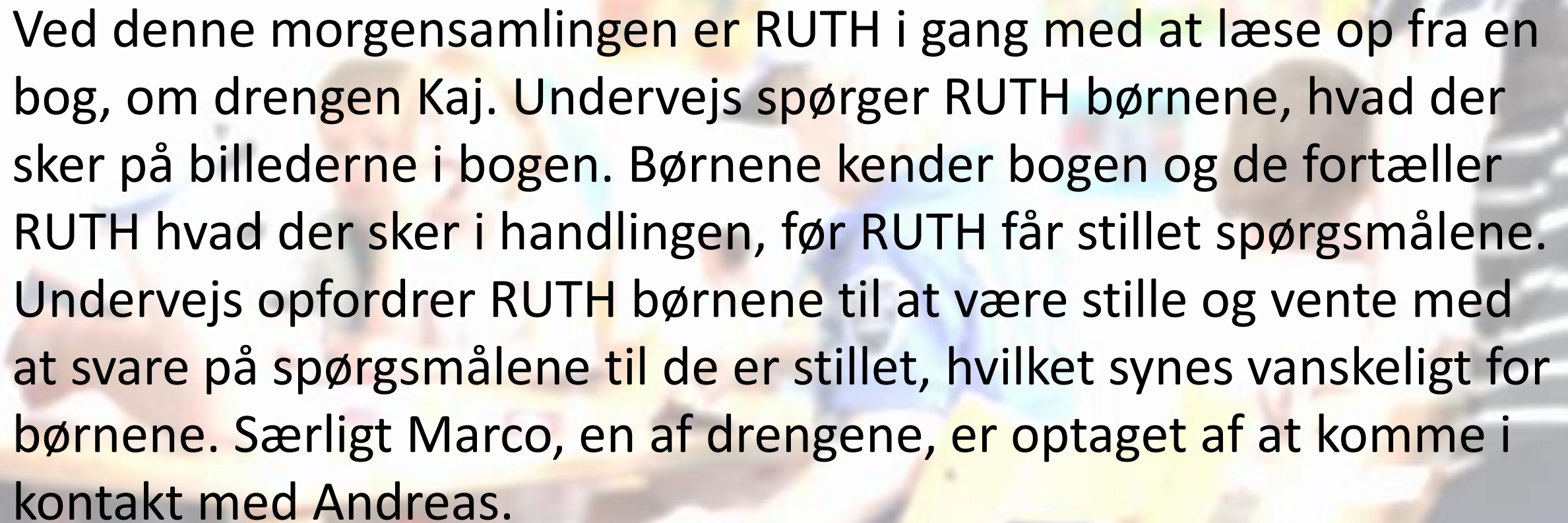
Spørgsmål: Hvad betyder den enkelte situation for barnet?

3. Begrundelser: På baggrund af barnets vurderinger af sine muligheder og begrænsninger, udvikler barnet handlegrunde. Handlegrunde er ikke abstrakte, men derimod knyttet til det hverdagsliv, som barnet lever med andre.

Spørgsmål: Hvad mon ligger bag handlingen?

Munck, 2020

Ved denne morgensamlingen er RUTH i gang med at læse op fra en bog, om drengen Kaj. Undervejs spørger RUTH børnene, hvad der sker på billederne i bogen. Børnene kender bogen og de fortæller RUTH hvad der sker i handlingen, før RUTH får stillet spørgsmålene. Undervejs opfordrer RUTH børnene til at være stille og vente med at svare på spørgsmålene til de er stillet, hvilket synes vanskeligt for børnene. Særligt Marco, en af drengene, er optaget af at komme i kontakt med Andreas.

Marco holder fast i Andreas og RUTH siger, 'Stop, Marco, du skal slippe Andreas'. Marco holder fortsat fast i Andreas. RUTH rejser sig og rækker hen over bordet og tager fat i Marcos arm. Hun hjælper ham til at slippe grebet i Andreas. 'Jeg vil have, at du stopper' siger RUTH med højere stemmeføring. RUTH forsøger at læse videre i bogen. Marco bider i sin kop og laver lyde. SUSANNE siger, 'lad være, Marco'. Marco sidder uroligt på sin stol og forsøger samtidig at svare på de spørgsmål RUTH stiller til historien. Marco svarer ofte før spørgsmålene er stillet eller også svarer han mens et andet barn også svarer. Marco virker optaget af de børn der sidder ved siden af ham som han skiftevis kigger på og aer i håret. RUTH retter sin opmærksomhed mod Marco og beder ham gentagne gange om at sidde stille og lade de andre børn være.

Hvordan afhjælpes Marcos uro?

- Kuglepuden hjælper til at uro forstås som en indre uro
- **Marco får ikke hjælp** til at komme i kontakt med de andre børn
- **Pædagogerne får hjælp** til at skabe ro i børnegruppen

Marcos kamp for at være med

Christian (2,5 år) og Marco (1,9 år) kører efter hinanden på scootere.

Christian kører forrest, og Marco er lige efter. Så ankommer Anders (2,4 år) ude på legepladsen og kører efter Christian. De griner til hinanden. Da Anders ankommer ser det ud til, at det samspil som var etableret mellem Marco og Christian afbrydes. Marco iagttager den nye situation og kører hen i den anden ende af legepladsen og følger Christian og Anders med blikket.

Efter lidt tid kører Marco hen til Christian og Anders, der nu graver sammen i sandkassen. Marco løber hen efter en skovl og begynder også at grave og hælde sand ud over planterne. Anders og Christian udveksler ord, kigger på hinanden og ser ud til at koordinere deres graven med hinanden. Marco er ikke en del af udvekslingerne, men står ved siden af drengene og kigger på dem. Efter lidt tid hopper Anders og Christian på deres scootere og kører videre.

Marco kigger efter Christian og Anders og slår på Sidses cykel, da hun kører forbi. "Hov hov," siger GUDRUN (voksen) til Marco. GUDRUN spørger, om Marco vil bage 'sandkage' med hende. Marco 'bager' et kort øjeblik med noget sand og løber så hen til Anders og Christian, der igen står i sandkassen. Et kort øjeblik etableres en fælles udveksling med grin og sandkastning mellem de tre børn. Marco ser glad ud. Så hopper Anders og Christian op på deres scootere igen og er hurtigt væk. Marco står alene tilbage.

(Munck, 2017, 142)

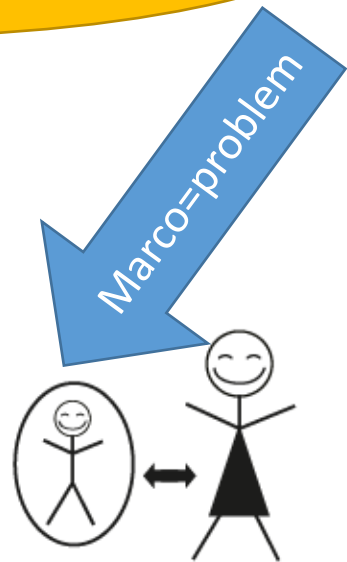
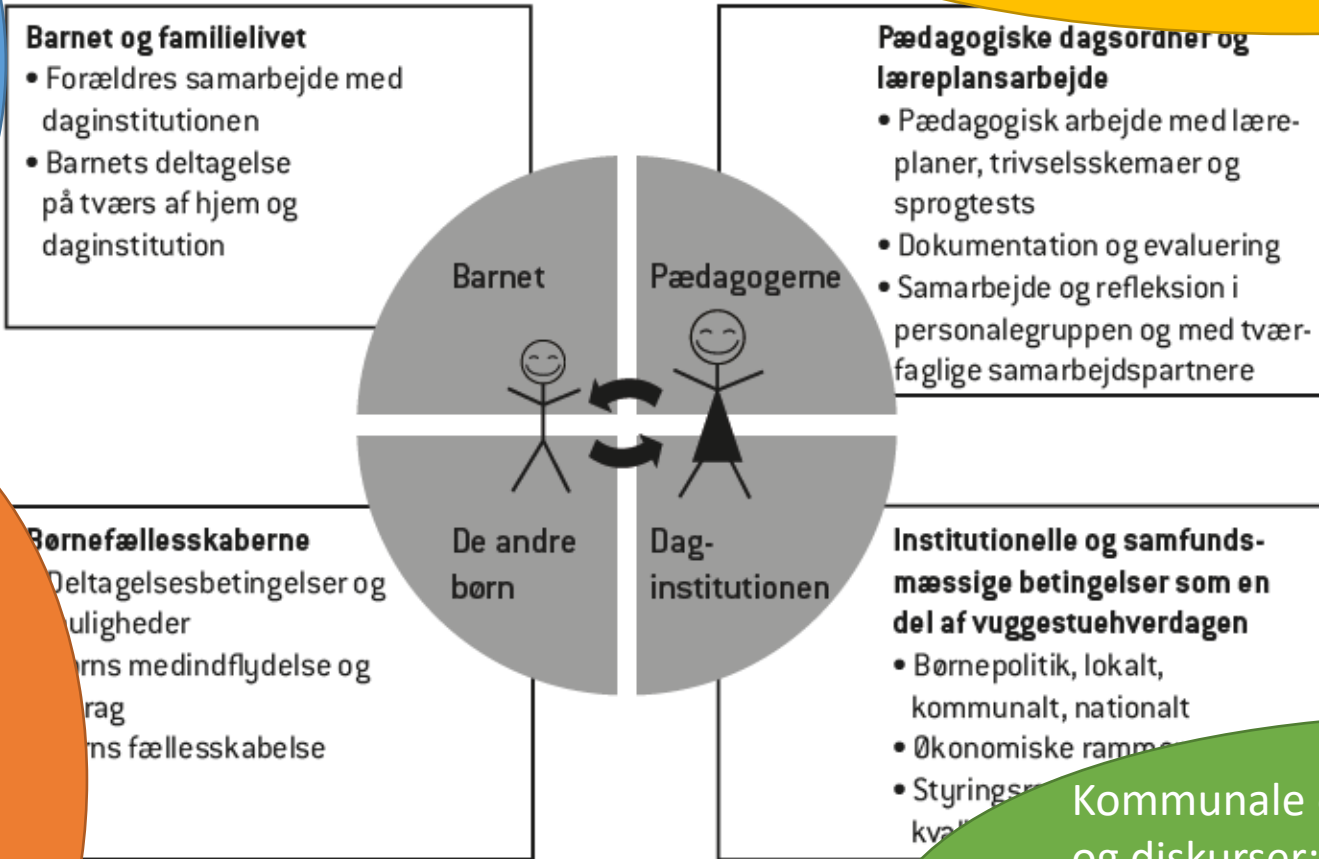

Hvad ved vi generelt om Marcos hverdagsliv? Hvordan er samarbejdet med forældrene?

Hvad er Marco orienteret mod og hvad bidrager han med? Hvilke deltagelsesmuligheder og begrænsninger er tilstede i hverdagen?

Hvordan skaber pædagogikken gode deltagerbetingelser for Marco og de andre børn?

Decentrerede børneperspektiver

Kommunale og nationale retningslinjer og diskurser: Børn skal gøres parate til børnehave og skole
Børns vanskeligheder skal opspores og tidlige indsatser skal igangsættes (quick-fix?)

Model 1.1

Bekymringen for ikke at handle i tide

”Vi prøver bare at se ressourcerne i barnet. Men så pludselig sker der noget, og så går det hurtigt den forkerte vej, og så skulle vi have handlet”

(Pia, pædagog)

Drøft ved bordene:

1. Hvordan understøtter I børns deltagelse i børnefællesskaberne og hvad gør I når børn "falder ud" af børnefællesskaberne?
2. Hvordan kan vi forstå børns deltagelsesudfordringer i sammenhæng med deres hverdagsliv? (se model ved bordene)?
3. Hvordan bringer I jeres viden om børnelivet med i tværfaglige netværksmøder og hvilke erfaringer har I med at det tværfaglige samarbejde kommer børnelivet til gode?

Noter 3 pointer I vil dele med plenum

Spørgsmål &
kommentarer?

Tak fordi I lyttede med

Referencer

- Bjørnstad, E. & Samuelsson, I.P. (2012). Hva betyr livet i barnehagen for barn under tre år?: en forskningsoversikt. Høgskolen i Oslo og Akershus
- Christoffersen, Højsen-Sørensen, Laugesen (2014) Daginstitutionens betydning for børns udvikling. SFI. Det nationale forskningscenter for velfærd
- Cosaro, W. (1985) 'Entering the Child's World: Research Strategies For Studying Peer Culture' In. *Friendship and Peer Culture in the Early years*. New Brunswick, N.S. Ablek.
- Dalli, C., White, E. J., Rockel, J., Duhn, I., Buchanan, E., Davidson, S., ... Wang, B. (2011). Quality early childhood education for under-two-year-olds: What should it look like? A literature review. New Zealand: Ministry of Education
- Højholt, C. & Witt, G. (1996) Skolelivets socialpsykologi. En introduktion.
- Højholt, C. (red.)(2005) Forældresamarbejde. *Forskning i fællesskab*. Dansk Psykologisk forlag.
- Højholt, C (2011) (red.) *Børn i vanskeligheder – samarbejde på tværs* Dansk psykologisk forlag.
- Juhl, P. (2014) *På sporet af det gode børneliv: Samfundets bekymring og børns perspektiver på problemer i hverdagslivet*. Ph.d. afhandling ved forskningsprogrammet Hverdagslivets socialpsykologi, RUC.
- Munck, C. (2020) *Børns perspektiver i vuggestuen*. Dafolo
- Munck, C. (2017) *Små børns fællesskabelse i en flertydig vuggestuepraksis*. Ph.d. Afhandling ved forskningsprogrammet Hverdagslivets socialpsykologi. Institut for Mennesker og Teknologi, RUC.
- Munck, Marschall & Hermansen (2023) Mindre børnegrupper - højere kvalitet. Forskningsrapport. Københavns Professionshøjskole
- Munck, C & Marschall, A. (2022) Om betydningen af børns indbyrdes relationer og deres relationer til de voksne. I: (red.) C Aabro & J. Top-Nørgaard. *Tæt på pædagogik i dagtilbud*. Hans Reitzels forlag.
- Shin, M. (2015). Enacting caring pedagogy in the infant classroom.
- Stetsenko, A. (2008): From relational ontology to transformative activist stance on development and learning: expanding Vygotsky's (CHAT) project.I: *Cultural Studies of Science Education*. 3, (pp. 471-491).
- Stetsenko, A. & Ho Grace, Pi-Chun (2015) The serious Joy and the Joyful Work of Play: Children Becoming Agentive Actors in Co-Authoring Themselves and Their World Through Play. *IJEC*. 47:221-234. DOI 10.1007/s13158-015-0141-1.
- Stanek, A., Larsen, M. R., & Mikladal, S. (2018). Små børns hverdagsliv: Situeret pædagogisk faglighed i vuggestue og dagpleje. Frederiksberg: Frydenlund.